

نقش والدین در پیشبرد برنامه‌ی درسی قرآن در دوره‌ی ابتدایی

حضرت علی(ع):

«پدر باید برای فرزند خود نام خوب انتخاب کند، او را با ادب و نیکو تربیت کند و به او قرآن بیاموزد»
(نهج‌البلاغه، حکمت ۳۹۱).

امروز را خوب بشناسند و تفاوت‌های امروز و دیروز آن را خوب و جامع بفهمند. مثلاً بیش از ۹۵ درصد جامعه را افراد با سواد تشکیل می‌دهند. به این خاطر، معلمان باید حرف‌های نو، راهبردی و سازنده داشته باشند تا نسل جدید آن را بپذیرد. در سند تحول بنیادین که برنامه‌ی راهبردی است برای ایجاد تحول در آموزش و پرورش کشور، ابعاد خانواده‌ی مطلوب از زوایای گوناگون دیده و تعریف شده است. این سند ناظر به آینده و مبتنی بر آینده‌پژوهی و در ذیل سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ کشور تهیه و تنظیم شده است. هدف و انگیزه‌ی سند تحول بنیادین، ایجاد بستر مناسب برای رسیدن به تعلیم و تربیت اسلامی است. در این راستاست که تبدیل نظام آموزشی کنونی به نهادی فرهنگی - تربیتی، برنامه و راهکار محوری دست‌اندرکاران تهیه، تولید و اجرای سند تحول بنیادین است.

والدین و درس قرآن

نقش خانواده در میزان علاقه‌مندی و توجه دانش‌آموزان به قرآن کریم انکارناپذیر و بلکه حائز اهمیت است؛ به‌ویژه آنکه رفتار والدین در گرایش فرزندان به مفاهیم دینی تأثیر ویژه‌ای دارد. علاقه و توجه والدین در رشد فرهنگ قرآنی فرزندان تأثیرگذار است. هر خانواده‌ی مسلمانی به قرآن‌آموزی کودک خود علاقه‌مند است، اما علاقه‌مندی به یک موضوع، با اقدام عملی دربارگی آن متفاوت است. مشارکت والدین در پیشبرد برنامه‌ی درسی قرآن در دوره‌ی ابتدایی چشمگیر و مؤثر است، اما این مشارکت در دوره‌های تحصیلی بالاتر کمتر دیده می‌شود. البته این روند محصول تعاملات اجتماعی و فرهنگ جامعه و از جمله فشار کنکور است. این موضوع باعث شده است به مرور انتظار والدین از فرزندان در زمینه‌ی فراگیری قرآن کم‌رنگ‌تر شود (البته در سایر درس‌ها هم کم و بیش وضعیت همین‌طور است). و اگر آموزش

آموزگار حرفه‌ای همواره به نقش تعیین‌کننده‌ی والدین در پیشبرد برنامه‌های درسی اذعان دارد و در برنامه‌ریزی آموزشی خود به آن توجه می‌کند. او از خود می‌پرسد: آیا والدین با چارچوب کلی برنامه‌ی درسی آشنا هستند؟ آیا آنان به ارتقای کیفیت یادگیری فرزندانشان توجه می‌کنند؟ آیا آنان با روش‌های نظارت و پشتیبانی از برنامه‌ی درسی آشنایی دارند؟ آیا از توصیه‌های برنامه‌ریزان درسی اطلاع دارند و مقدمه‌ی کتاب‌های درسی دانش‌آموزان را مطالعه می‌کنند؟ آیا والدین در فرایند یادگیری فرزندشان با معلم تعامل و مشارکت دارند؟ آیا والدین دانش‌آموزان به شرکت در کلاس‌های آموزشی و توجیهی نیازمند هستند؟ بسیار مناسب است در همان آغازین روزهای سال تحصیلی والدین دانش‌آموزان را به مدرسه دعوت و درباره‌ی سؤال‌های بالا با ایشان گفت‌وگو کنیم؛ به‌ویژه درباره‌ی درس‌هایی چون قرآن که معمولاً والدین اطلاع چندانی از آن‌ها ندارند.

خانواده در سند تحول بنیادین

سند تحول بنیادین از خانواده‌ای سخن می‌گوید که «خانواده‌ی آینده» است، چرا که ویژگی‌های خانواده، به‌عنوان یک نهاد اجتماعی و یک نظام، با گذشته بسیار متفاوت است. خانواده‌ی امروز، هسته‌ای شده است، در حالی که قبلاً گسترده و پیوسته بود. این تفاوت، بر روند تعلیم و تربیت نیز تأثیر گذاشته است. شکاف نسلی امروز در واقع شکاف عصری است، چون با دو نوع فرهنگ، ادبیات، برداشت، نگاه و زندگی بین افراد خانواده روبه‌رو هستیم. آموزگاران باید خانه و خانواده‌ی

۱۰ راهکار پیشنهادی

نقش مثبت والدین در پیشبرد برنامه‌ی درسی قرآن انکارناپذیر است. خوب است آموزگار محترم در این زمینه، ضمن برگزاری کلاس آموزشی - توجیهی برای والدین، ده راهکار زیر را به ایشان پیشنهاد کند:

۱. برای فرزندانمان الگوی عملی باشیم. بگذاریم کودکان ما را در حال خواندن قرآن و نماز ببینند. آن‌ها آنچه را ما می‌گوییم نمی‌شوند، بلکه به آنچه ما عمل می‌کنیم، تبدیل می‌شوند.
۲. پیش‌گفتار کتاب درسی آموزش قرآن کودک خود را حتماً به صورت دقیق مطالعه کنید.
۳. فرزندان عزیزمان باید با تشویق‌ها و راهنمایی‌های لازم و به موقع، سادگی یادگیری قرآن را احساس کنند. از این‌رو، «تشویق به موقع» و ایجاد «احساس موفقیت» در آن‌ها، دو کلید طلایی کسب موفقیت هستند.

۴. می‌توانید با تهیه‌ی لوح فشرده‌ی آموزش قرآن برای کودک خود، به یادگیری کامل‌تر و زیباتر قرآن به او کمک کنید تا آنچه را در مدرسه آموخته است، در خانه هم تمرین کند.

۵. حفظ آیات درسی قرآنی کتاب الزامی نیست، ولی اگر فرزند شما به حفظ آن‌ها علاقه نشان می‌دهد، او را به انجام این کار تشویق کنید. به این ترتیب، زمینه‌ی مشارکت او را در مسابقات قرآن مدرسه نیز فراهم می‌کنید.

۶. در هر درس، یکی از عبارتهای زیبا، کوتاه و حکمت‌آمیز با عنوان «پیام قرآنی» آمده است. حفظ پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن الزامی نیست، ولی اگر فرزند شما به حفظ پیام علاقه‌مند است، او را به این کار تشویق کنید تا بتواند به تدریج آن‌ها را سرلوحه‌ی زندگی خویش قرار دهد.

۷. اگر خودتان با روش‌های آموزش روخوانی قرآن آشنایی دارید، از کتاب درسی پیشی بگیرید و هیچ قاعده‌ای را علاوه بر آنچه در کتاب آمده است، به او نیاموزید. به یاری خداوند، این آموزش در پایه‌های بعد با نظم خاصی پیشرفته‌تر و کامل‌تر خواهد شد.

۸. هیچ‌وقت بر کودک خود سخت نگیرید، بلکه موفقیت‌های او را ارج نهید و با ملاحظت، نرمی، صبر و حوصله به او کمک کنید ضعف‌های خود را جبران کند.

۹. در دوره‌ی دوم ابتدایی (پایه‌های چهارم تا ششم) فرزند شما علاوه بر روان‌خوانی آیات کتاب درسی، با آموزش ترجمه‌ی برخی از عبارتهای ساده و پرکاربرد قرآنی نیز آشنا می‌شود.

۱۰. به یاد داشته باشید نقش والدین در پیگیری و نظارت بر حسن اجرای آموزش قرآن در مدرسه بسیار مهم است. پس یاور قرآنی آموزگار فرزند خود باشید.

قرآن و فایده‌های آموزشی آن و رابطه‌ی آن با سایر درس‌ها و اشتغال برای خانواده‌ها مشخص و تعریف شود به یقین وضعیت بهتر خواهد بود. پیاده‌سازی این مهم به میزان توانایی، علاقه و دغدغه‌مندی مدیر مدرسه و آموزگار مربوط بستگی دارد.

راز داشتن فرزندان صالح

راز داشتن فرزندان صالح و متدین را می‌توان در «میزان ارتباط والدین با قرآن کریم» جست‌وجو کرد. در این زمینه، آموزش و پرورش، رسانه‌های عمومی و مسئولان فرهنگ تبلیغی و ترویجی جامعه باید لزوم یادگیری و پرداختن به قرآن کریم را برای خانواده‌ها تبیین کنند. متأسفانه این موضوع در جامعه مغفول مانده است. در برنامه‌های آموزشی، به‌ویژه در برنامه‌ی دوره‌ی ابتدایی، تدابیری اندیشیده شده است تا والدین با برنامه‌ی درسی مرتبط و هماهنگ شوند. مانند تعیین دو صفحه از مقدمه‌ی هر یک از کتاب‌های درسی قرآن دوره‌ی ابتدایی برای والدین محترم.

نقش الگویی والدین

در حال حاضر، برخی والدین با قرآن کریم ارتباط بسیار کمی دارند و اغلب ایشان در طول سال تحصیلی کمترین پیگیری را درباره‌ی آموزش قرآن در مدرسه دارند. در حالی که برای دستیابی به فضای مطلوب در نظام آموزشی، نیازمند همکاری خانه و مدرسه هستیم. برای برآورده شدن انتظاراتی که از آموزش قرآن وجود دارد، باید تمام امکانات و عوامل نظام آموزشی دست به دست هم دهند تا از طریق معلمان توانمند، عرصه را برای رسیدن به حد مطلوب فراهم سازند. مهم‌ترین و مؤثرترین شیوه در این راه، تبیین «نقش الگویی والدین» است.